

Munkavállalás az információs társadalomban. A digitális írástudás szükségessége a munka világában a vállalkozások szemszögéből¹

dr. BAKOS Eszter

Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék
6722 Szeged, Rákóczi tér 1.
tel.: 06-62-544-027, <http://www.juris.u-szeged.hu/>

ABSTRACT

In the era of Information and Communication Technologies (ICT) not only passing freetime and resorting to various healthcare, educational, administrative and other services require the digital literacy, but the world of work also needs the acquisition the digital skills and abilities. The digital competent employees and employers are particularly necessary because nowadays only few businesses can maintain and operate competitively without ICT. So being able to use the information tools and services is important to get a job and in case of labour places because of more productive and effective operation as it will be shown in this Paper.

ÖSSZEFOGLALÓ

Az információs és kommunikációs technológiák (IKT) korában a szabadidő eltöltésén, a különböző egészségügyi, oktatási, közigazgatási és számos más szolgáltatás igénybevételén túl a digitális írástudást jelentő készségek és képességek elsajátítását a munka világa is megköveteli a társadalom tagjaitól. A digitálisan írástudó munkáltatókra és munkavállalókra elsősorban azért van szükség, mert ma már nagyon kevés vállalkozás, munkahely képes fennmaradni és versenyképesen működni IKT nélkül. Éppen ezért az információs eszközökben és alkalmazásokban való jártasság a munkához jutás, a munkahelyek produktívabb és hatékonyabb működése szempontjából nem kérdőjelezhető meg.

KULCSSZAVAK:

digitális írástudás, információs társadalom, IKT, munkavállalók, vállalkozások

BEVEZETÉS

A számítógépes eszközök és programok napjaink információs társadalmában az élet minden szegmensében vitathatatlanul jelentős szerepet töltenek be. Ma már egyértelműen leszögezhető, hogy a vállalkozások nemzeti és nemzetközi, globális szintű eredményes működéséhez az IKT-ba történő befektetés és azok hagyományos eszközökön túli használata elkerülhetetlen. Ennek oka elsősorban abban gyökerezik, hogy ezek többek között előmozdíthatják a termelékenység növekedését és a versenyképesség javítását. Mindazonáltal sajnos sok esetben az emberek számottevő nehézséggel és kétségekkel kezelik ezeket.

Minderre tekintettel tanulmányomban olyan alapvető fogalmak, mint a digitális írástudás és információs társadalom bemutatása után, kifejezetten a munka világa szempontjából törekszem a

¹ A dolgozat a Közös a Jövő Munkahelyeiért Alapítvány támogatásával készült.

digitális műveltség szükségességét alátámasztani. Véleményem szerint az ismertetett eredmények alapul szolgálhatnak ahhoz, hogy mind a munkáltatói, mind a munkavállalói oldal elkötelezett legyen a képességek elsajátításában, illetve a munkaadók támogassák dolgozóik ez irányú tanulmányait. Ma már nem elegendő, hogy kizárólag a felnövekvő generáció értsen az újonnan megjelenő digitális eszközök használatához, hanem a társadalom minden korosztályát meg kell ismertetni a technikai fejlődés által megkívánt tudással és motiválttá kell tenni őket az új lehetőségek széles körű kihasználása érdekében.

1. INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM, DIGITÁLIS ÍRÁSTUDÁS (DIGITAL LITERACY)

Az információs társadalom olyan társadalmi és gazdasági környezet, amelyben az új informatikai és telekommunikációs technológiák alapvető szerepet töltenek be a humán tevékenységek fejlesztésében. Mindezen eszközöknek köszönhetően ma már digitális formában juthatunk üzenetekhez, képekhez, szövegekhez, zenéhez és filmekhez: az általános emberi ismeretek és információk jelentős része megalkotható és reprodukálható digitális formában, csökkentve a felmerülő költségeket [6]. Mindez azt sugallja, hogy napjainkban az információk – legyenek azok szórakoztató tartalmak, emberi kapcsolatokban megjelenő üzenetek vagy éppen a szolgáltató, gazdasági vagy ipari szektor számára jelentős ismeretek –, elkerülhetetlenek a társadalmi életben, a kisebb-nagyobb közösségekben való aktív és produktív részvételhez. Az ezekhez való hozzáférés, illetve ezek megosztása szükségessé teszi a digitális eszközök használatát, ehhez pedig egyértelműen nélkülözhetetlen bizonyos szintű felhasználói tudás, digitális műveltség. A tudás funkcionális lényege a digitális eszközök megfelelő kiválasztása és használata egyrészt a digitális előállításhoz, másrészt a már kész tartalom olvasásához, igénybevételehez. E tudás kulturális és kritikai vetülete pedig annak megértésére vonatkozó képesség, hogy a fogyasztó a digitális eszközökön keresztül milyen információval találkozhat [6]. A digitális műveltséget mindezek alapján a következőképp definiálhatjuk: megfelelő digitális eszközök használatával a tartalomhoz való hozzáférésre, a digitális eszközökön megjelenő tartalom megértésére és az abban való részvételre, illetve a digitális tartalom megalkotására való képesség. Ugyanakkor a digitális írástudás nem szűkíthető le a szoftverek és eszközök használatára, hanem a fogalom magában foglalja a digitális környezet használatához szükséges kognitív, motorikus, társadalmi és érzelmi képességeket is [5].

A digitális műveltség lényege a társadalomban való aktív részvételben gyökerezik, tekintve, hogy a digitális technológia az emberek számára egyre több lehetőséget kínál a kommunikálásra, a szórakozásra, illetve egyre több szolgáltatás igénybe vételére (vagy szolgáltatás nyújtására) is az IKT-n keresztül van lehetőség. Ma már alig található olyan terület, ahol a számítógép használata mellőzhető lenne. Az egyéni munkavállalók, a vállalkozások, a szolgáltató szféra dolgozói számára elkerülhetetlen, hogy biztonságosan és hatékonyan alkalmazzák a digitális eszközöket, kihasználják az általuk nyújtott lehetőségeket. E nélkül egyre nehezebben találják meg helyüket és vesznek részt a körülöttük lévő világban – ahogy az Európai Unió információs és médiaügyi biztosa, Viviane Reding is rámutatott [1], – illetve egyre több veszély fenyegetheti őket a nem kívánt, vagy nem megfelelő tartalom, illetve a saját vagy mások személyes adatai meggondolatlan kiszolgáltatása következtében.

Nem tagadható, hogy a digitális és az online szolgáltatások igénybevétele és megismerése a gyermekek, a fiatal korosztály fogékonyabb, de ma már a társadalom felnőtt tagjai sem nélkülözhetik a digitális műveltséget. Utóbbi azzal magyarázható, hogy az idősebbeknek is szükségük van a modern képességekre egyrészt saját maguk érdekében a munkához jutás vagy a közigazgatási, banki és egyéb szolgáltatások digitális környezetben történő egyre gyakoribb lebonyolítása miatt; másrészt a munkájuk hatékonyabb, gyorsabb elvégzése, így a munkaadók érdekeire való tekintettel is. Azaz kétségkívül fontos, hogy a társadalom felnőtt tagjai is „közlekedni” tudjanak az új média világában, elsősorban megélhetésük, munkahelyi alkalmazásuk miatt, hiszen a számítógépes ismeretek a foglalkoztatottság egyre gyakoribb kritériumai: a munkahelyi feladatok magas szintű, rövid időn belüli és rugalmas teljesítése (adminisztráció, távmunka, videokonferencia) megkívánja a digitális műveltség elsajátítását.

2. MUNKAVÁLLALÁS AZ INFORMÁCIÓS TÁRSADALOMBAN

Az Európai Unió Bizottsága, szem előtt tartva az információs társadalom által generált kihívásokat és előnyöket, munkahelyteremtésre vonatkozó stratégiájában [2] kiválóan bemutatja a modern világ munkáltatóival, munkahelyeivel és munkavállalóival szemben támasztott követelményeket. Mára a munka és a foglalkoztatás jellemzői megváltoztak. Napjainkban a sikeres vállalkozás rugalmas, alkalmazkodó és többszörösen képzett, számos képességgel rendelkező dolgozókat feltételez. A foglalkoztatás magas szintű készségektől, széleskörű tudástól és az alkalmazkodóképességtől függ. Miután egyre több munkakör az információk és az ismeretek köré szerveződik, az információs társadalomban az IKT használata egyre inkább előtérbe kerül. Emiatt a munkavállalóknak hajlandóságot kell mutatniuk az élethosszig tartó tanulásra. Az említett jellemzők meglétével a munka világában a távolság és az idő, mint akadályozó tényezők veszhetnek jelentőségükből, vagy akár meg is szűnhetnek. Valójában minden munkahelyen, az internet-alapú vállalkozásoktól (mint a számítógépes és telekommunikációs szektorok), a banki, biztosítási, oktatási szférán át a kiskereskedelmi vállalkozásig szükségessé válik az IKT-kompetens munkavállaló, mert a digitális műveltség nem kizárólag technikai műveletek lebonyolítása érdekében jelentős és nélkülözhetetlen, hanem a szakmai ismeretek megszerzése és kamatoztatása, illetve a társadalmi és szervezési feladatok ellátása céljából is. Az akadályok kiiktatásával, a digitális írástudással és IKT alkalmazásával az innováció gazdasági növekedéshez vezethet. Az IKT eszközök megfelelő, hozzáértő használata rugalmassá, újításokra fogékonyra és költséghatékonyra teheti a vállalkozások működését, amely végső soron versenyképesebb pozíciót eredményezhet. Az IKT eszközök, például az e-kereskedelem révén, világszintű jelenlétet biztosíthatnak, csökkenthetik a fogyasztók elérésének és az üzlet működtetésének költségeit, javíthatják a szolgáltatások minőségét és megnyithatják az utat újabb piacok előtt.

Az információkon alapuló szektoroknak, mint a banki, biztosítási vagy az oktatási ágazat, sőt, minden versenyképes működésre törekvő vállalkozásnak jelentős befektetéseket kell eszközölnie a munkatársak számítógépes oktatásába. Az ennek során elsajátított új kompetenciákkal a munkavállalók képessé válnak kezelni a munkakörükkel összefüggő, az információs társadalom következtében felmerülő változásokat, ami által javulhat munkahelyi előmenetelük. A tanulás, a kollégák, alkalmazottak segítése mindenképp prioritást élvez, hiszen az információs társadalom minden jelenlegi és jövőbeli munkavállalójának felkészültnek kell lennie, illetve fel kell készülnie a munkavállalásra. A felkészülésnek része az is, hogy az alkalmazottak értsenek a számítógép használatához, azaz az internet, az elektronikus levelezés vagy éppen a szöveg- és munkalap szerkesztés nem jelenthet számukra akadályt. Továbbá bármilyen vállalkozásról is legyen szó, az üzleti partnerekkel és a szolgáltatásokat igénybe vevőkkel való kapcsolattartás is szükségessé teszi a gyors számítógépes kommunikálást, illetve a honlapok működtetését. Már csak ez utóbbi is komoly felkészülést igényel, hiszen nem elegendő a külsőn vagy a jó tartalom. Ahhoz, hogy egy internetes oldal hatásos legyen és a fogyasztók is megtalálják, sokkal aprólékosabb munka igényeltetik, amelyet megfelelő képzésen részt vett szakemberek tudnak elvégezni.

A fentiekre tekintettel a következőkben bemutatott olasz kutatás alapján – figyelemmel Danzingerre [3] – leszögezhető, hogy egy vállalkozás életében a termelékenység növekedése nagyban függ attól, hogy az egyének milyen szinten tudják használni az informatikai eszközöket, miként tekintik át és egyszerűsítik a saját munkájukat ezen eszközöknek köszönhetően – annak érdekében, hogy minél több időt tudjanak szentelni tartalmasabb tevékenységre, amely nagyobb hozzáadott értéket eredményezhet. Mindezt szem előtt tartva a digitális írástudás, az IKT használatát elősegítő képzések fontossága nem vitatható. A következőkben részletezett, a vállalkozások működésére gyakorolt pozitív hatásai még inkább megerősítik a modern világ megkövetelte kompetenciák elsajátításának szükségességét. Már a képzések révén kialakulhat a hozzáadott eredményekre való törekvés igénye. Ez javíthatja a munkateljesítményt, amely fokozhatja az elégedettséget vállalati és egyéni szinten, a munkavállalók pozitívabban állhatnak a munkájukhoz. Mindezek révén pedig elkerülhetők az IKT felhasználói ismeretek alacsony szintje által keletkező pénz- és időveszteségek is.

3. A DIGITÁLIS ÍRÁSTUDÁS SZÜKSÉGESSÉGE A MUNKA VILÁGÁBAN KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A VÁLLALKOZÁSOKRA

3.1. A BOCCONI EGYETEM "COST OF IGNORANCE" KUTATÁSA

A munka világában az információs technológiák ismeretének és a digitális írástudás megléte szükségességének alátámasztására a Bocconi Egyetem "Cost of ignorance" kutatása alapján készített tanulmányt hívom segítségül [6].

Az információs társadalomban, ahogy neve is utal rá, az [információ](#) előállítása, elosztása, terjesztése, használata és kezelése jelentős gazdasági, politikai és kulturális tevékenység. E tevékenység miatt az [információ-technológia](#) központi szereppel bír a termelésben, a gazdaságban és általában a társadalomban. Elmondható, hogy napjainkban az információ a technológiai fejlődés alapja, amely miatt az ipari, gazdasági szférában is nélkülözhetetlen. Ez a körülmény kétségkívül megköveteli az információk leleltetését, az infokommunikációs technológiáknak a biztonságos és megbízható, hatékony használatát.

Az előbbieken említettek alapján kifejezetten a munka világára, a vállalkozásokra koncentrálva az mondható, hogy a termelés, termelékenység szempontjából jelentős információk megszerzése, és ennek érdekében az IKT-ba való befektetés az, amely végső soron megköveteli a munkavállalók és munkáltatók magas szintű digitális műveltségét. Azaz a digitális írástudás a vállalkozások tekintetében a hatékony működés alapja, amely nélkül már nem kivitelezhetők a versenyképességet jelentő IKT-alapú innovációk. A digitálisan képzett munkavállalók alkalmazásával könnyebben és hatékonyabban alkalmazhatóak ki a számítógép, a számítógépes alkalmazások, az információk birtoklásának következtében, a gazdasági szereplők által megvalósítható előnyei, amelyek természetesen össztársadalmi szinten is pozitív hatást produkálnak.

Ma már mindenki számára egyértelmű, látható és érzékelhető, hogy ezen technológiák használata az élet egyes szegmenseiben, így az egyes gazdasági szektorokban is változásokat idéznek elő. Kellő hozzáértés esetén gyorsabb, rugalmasabb, költséghatékonyabb szolgáltatásnyújtást és – a társadalom fogyasztó rétege oldaláról pedig – igénybevétel eredményeznek. Az új technológiák által okozott változások elsősorban azon ágazatoknak kedveznek, mint például a pénzügyi szektor is, amelyekben az információk, azok tartalma relevánsabb. Ezen ágazatok tekintetében a megfelelő információk birtoklásával a termelékenység jelentősen javulhat, amely előidézheti a vállalkozások belső folyamatainak újragondolását, valamint újabb, információkkal gazdagított szolgáltatások és termékek kínálatát.

Másodsorban az infokommunikációs technológiákba történő befektetés és az ezek használatában jártas munkaerő révén az Internet, mint kommunikációs eszköz megváltoztathatja a vállalatok közötti folyamatokat, gyorsabb információcserét és párbeszédet lehetővé téve. Ez egyrészt hozzájárulhat a termelés, a szolgáltatás magasabb szintű megvalósításához bevonva a termelési láncba számos szolgáltatót, vállalkozást. A számítógépen keresztül lebonyolított tranzakciók alacsonyabb költsége kedvez a gazdasági szereplők olyan kiterjedt hálózatának, amelyben minden egyes résztvevő egy fázisra specializálódik a komplex szolgáltatási láncban. Ahogy az Európai Unió információs társadalom kialakítása érdekében elfogadott Digital Agenda of Europe alapján a magyar viszonyokra tekintettel elkészített Digitális Megújulás Cselekvési Terv is rögzíti (1. Digitális jövőkép és cselekvési terv, 9.), ahhoz, hogy a vállalkozások mind a hazai beszállítói láncban, mind a nemzetközi együttműködésben részt vehessenek, elkerülhetetlen az IKT használata. Ezt az említett olasz kutatás még inkább megerősíti az amerikai Kereskedelmi Minisztérium felmérése alapján: kétségkívül érdemes befektetni az új technológiákba, mert az éves szinten átlagon felüli termelékenység-növekedést idéz elő, azaz a kisebb befektetés jelentősen alacsonyabb emelkedést eredményez a termelékenységben.

A pozitív aspektusuk között harmadikként említhető az új technológiák terjedésének és használatának köszönhetően az információ-előállítás és megszerzés költségének csökkenése. Napjaink gazdasági, pénzügyi körülményei nagyobb tudást, több ismeretet követelnek meg a vállalkozásoktól, annak dolgozóitól a döntéseket megelőzően. Ez azt jelenti, hogy minden szektorban megnövekedett az időszerű és pontos információk iránti kereslet. A megfelelő információk megszerzése elengedhetetlen feltétel a legtöbb gazdasági tevékenység irányításában és megvalósításában. A pénzügytől a szállítástól, a kiterjedt szervezeti forgalmazástól a gyártóvállalatokig és az egyes üzleti folyamatokig minden az információáramlás mennyiségétől és minőségétől függ. A gazdasági, pénzügyi, társadalmi környezet alaposabb ismerete csökkentheti a bizonytalanságot ezek aktuális helyzete, jellemző vonásai tekintetében, amely jobb, előnyösebb döntést eredményez. Ezek alapján vitathatatlan tény, hogy az

információ minden szektor számára létfontosságú a gazdasági tevékenységek teljesítéséhez. Minderre tekintettel a vállalkozásoknak ki kell fejleszteniük a saját, jól működő és kifinomult belső informatikai, információs rendszerüket és figyelembe, illetve igénybe kell venniük azokat a piaci szereplőket, akik információt biztosítanak a külgazdasági környezetre vonatkozóan. Természetesen mindez csak akkor lehetséges, ha a munkavállalók képesek az infokommunikációs technológiákat használni, képesek a szükséges információkat megtalálni és kezelni saját munkakörük ellátása során.

Az információk infokommunikációs eszközökön keresztül történő megtalálásának, kezelésének, a gazdasági helyzet által megkívánt ismeretek elsajátításának fontosságát az is indokolja, hogy napjainkban a szolgáltatások és a javak előállítása egyre inkább megkívánja az információk és ismeretek „művelt” dolgozók általi felhasználását. Ez jelentősen meghatározza a konkurens vállalkozások gazdasági versenyben elfoglalt helyét, pozícióját, szerepét. Amennyiben a vállalkozások a dolgozók és a felhasználók együttes tudására alapozva képesek informatikai hálózaton is szolgáltatást nyújtani, akkor nagyobb termelékenységet, illetve költségcsökkenést produkálhatnak.

Összegezve a Bocconi kutatás eredményeit az mondható el, hogy az infokommunikációs technológiák használata nemzeti szinten fejlesztőleg, pozitívan hat a gazdaságra, és így hozzájárul a nemzeti jövedelem növekedéséhez. Ez figyelemre és tetre kell, hogy sarkallja a munkáltatókat, hogy gondoskodjanak munkavállalóik megfelelő képzéséről és motivációjáról. Hiszen a vállalati vezetőknek a legképzettebb, az IKT-t használni tudó szakemberekre van szükségük, hogy a versenyben helyt tudjanak állni (Digitális Cselekvési Megújulási Terv, 3.2.2.1. Magas szintű IKT szakemberképzés, átképzés).

3.2. AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG 2008-AS E-BUSINESS JELENTÉSE

Az IKT használatának előnyeit a vonatkozó szakirodalmat széles körben feldolgozó, az Európai Bizottság 2008-ban készített, három feldolgozóipart (vegyipar, acél- és bútorgyártás) és három szolgáltató szektort (kiskereskedelem, szállítás és logisztika, illetve a banki szektor) vizsgáló e-Business Jelentése is alátámasztja. A dokumentum többek között az IKT-nak a vállalkozásokra és az egyes ágazatokra gyakorolt hatását vette górcső alá [2]. A Jelentés legfőbb megállapítása: az IKT használatával a vállalkozások forgalma minden ágazatban nő és hasonlóan pozitív hatás figyelhető meg a piaci részesedés tekintetében is.

Természetesen az IKT vállalati teljesítményre, jellemzőkre, illetve működési környezetre gyakorolt hatása minden vállalkozásnál jelentkezik, ugyanakkor ezen hatások az eltérő szektorokban működő vállalkozásoknál különböző eredményt produkálnak. A végkifejlet színes palettájának oka elsősorban azzal magyarázható, hogy az IKT minden vállalkozást innovációra készítet, amely bizonyos külső és belső jellemzők mellett – mint a vállalati kultúra vagy a terjesztési csatorna – jelentős mértékben függ a munkaerő képességeitől, készségeitől is. Azaz valójában közvetett módon, minél kedvezőbb vállalati jellemzők esetén lehet az IKT használatának olyan pozitív eredménye, mint a javuló termelékenység vagy új termékek kifejlesztése. Ezek pedig jelentős mértékben meghatározzák a vállalkozások pozícióját az egyre erősödő versenyben. Tehát az e-Business Jelentés is igen erősen hangsúlyozza, hogy az IKT alkalmazásával történő munkavégzés csak abban az esetben lehetséges és kizárólag akkor lehet hatékony, amennyiben a modern eszközökbe való befektetést a humán erőforrásba történő kiegészítő befektetés is kíséri. Ez valójában az IKT eszközök és új technológiák alkalmazásának előfeltételeként is aposztrofálható, ahogy a korábbiakban már utaltam rá, hiszen a piacképes termékek, az IKT segítségével megvalósítható folyamatok tudásbázissal és szakértelemmel rendelkező munkavállalókat igényelnek. Mindezek alapján látni kell, hogy az IKT eszközök és a képzett személyzet együttes feltétele az innovációnak és a versenyképes működésnek.

A Jelentés az egyes szektorokat vizsgálva mutatja be az IKT egyes szektorokban, vállalkozásoknál megmutatókozó előnyeit, példákkal is megerősítve azokat. Elsősorban hangsúlyozza, hogy az innovatív technológiák költségcsökkenéshez vezethetnek, illetve lehetővé tehetik az üzletvitel újszerű folytatását. Ezen pozitív aspektust kétségtől alátámasztja az 1992-ben alapított FORTE Bútorgyárak esete, amely egyre nagyobb eladási mennyiséggel a lengyel bútort piac vezetője, illetve Nyugat- és Kelet-Európa exportőre lett az IKT segítségével. Ebben különösen nagy szerepe volt az ügynevezett Elektronikus Adatátviteli Rendszer bevezetésének, amely lehetővé tette az adatátviteli hibákból eredő költségek csökkentését, az üzleti kapcsolatok kialakítását és megerősítését, illetve a munkaszervezet átalakítását.

A költségsökkentés mellett az IKT-alapú rendszerek alkalmazása más területeken is pozitív hatású lehet. Segítségül lehetnek például a beszállítói lánc harmonizálásában és standardizálásában, minőségi management kialakításában vagy éppen a vállalatok közötti információcserében. A Jelentés is felhívja a figyelmet, hogy az IKT által lehetővé tett szervezetközi integráció és együttműködés megerősíti a vállalkozás innovációs képességét azáltal, hogy lehetőséget kínál a közös tanulásra, a technikai tudás átadására és az erőforráscserére. A Jelentés az adatok, információk IKT segítségével való integrálása leglátványosabb hatásának az értéklánc optimalizálását tekinti az ellátási lánc managementben kihívást jelentő úgynevezett „bullwhip” hatás megszüntetése érdekében. Emellett a kommunikációs infrastruktúra kiépítése kedvez a termelési hálózatoknak, lehetőséget kínál a megegyező feladatokat ellátó vállalati csoportok, üzleti egységek partneri együttműködésére, amely előmozdíthatja az IKT-innovációk bevezetését.

Természetesen a vállalkozások fogyasztókkal való kapcsolatában is pozitív változásokat idézhet elő az IKT alkalmazásokba való befektetés. Ennek magyarázata, hogy az IKT lehetőséget kínál új, rugalmas és gördülékenyebb kapcsolatot biztosító termékek és szolgáltatások kialakítására, amelyet kiválóan reprezentál a Jelentés által bemutatott kiemelkedő pénzügyi szolgáltatásnyújtó példája, amely azáltal, hogy az IKT alkalmazásokba befektetéseket eszközölt vállalati alkalmazásainak integrációja, standardizálása és az üzleti folyamatok automatizálása érdekében, olyan innovációra volt képes, mint az e-bank vagy a telefonos banki szolgáltatás. Mindezen újítások pedig növelik a vállalati teljesítményt, amelynek oka elsősorban abban gyökerezik, hogy az IKT által a vállalkozások kiterjeszthetik az általuk elérhető piacot, leküzdve a földrajzi határokat, akadályokat. Ez pedig piaci részesedésnövekedéshez vezet.

Végül a Jelentés arra is rávilágít, hogy valójában az IKT előnyösen átalakítja az üzleti innovációk szervezeten keresztüli leképeződését, mert a vállalati újítások szervezeten keresztüli alkalmazása alacsonyabb költségen lehetséges a minőség veszélyeztetése nélkül. Például a feldolgozóiparban, ahol gyorsan változnak a gyártási technikák és intenzív technológiai verseny van, az új termelési eljárások elfogadásának sebessége meghatározó a vállalkozások élvonalban maradása érdekében. De például az olyan eszközök, mint az email vagy a tudásmanagement rendszerek, az azonnali üzenetküldés, szintén előmozdíthatják az innovációt a tudás-intenzív és a szolgáltatás-orientált szektorokban, ahol strukturálatlan, spontán típusú munkát végeznek, mint a banki ágazat.

Összegezve az IKT-nak a vállalkozások működésére gyakorolt hatását, azt mondhatjuk, hogy az IKT valójában nem közvetlenül befolyásolja a vállalkozások teljesítményét, hanem csak megfelelő előfeltételek megléte esetén. E feltételek magukban foglalják az IKT kompetens munkavállalókat és ezáltal az IKT eszközök hatékony alkalmazását, amelyek lehetővé teszi számukra, hogy javítsák a termelékenységüket, a munkavégzés hatékonyságát; innovatívak legyenek: újragondoljanak és kifejlesszenek eljárásokat és bevezessenek új termékeket. A fentebb vázolt lehetséges előnyök kiaknázása mind a nagyobb, mind a kis-és középvállalkozások számára kétségkívül szükséges napjaink gazdasági életében a fennmaradáshoz és az eredményes működéshez, így a vállalatoknak hangsúlyt kell fektetniük képzett munkaerő foglalkoztatására.

4. DIGITÁLISAN ÍRÁSTUDÓ MUNKAVÁLLALÓ

A fentebb bemutatott, IKT eszközökkel megvalósítható előnyök megismerése után méltán kérdezhető, hogy miként „nevelhető ki” egy digitálisan írástudó munkavállalói réteg, amikor még sok esetben az alapvető számítógépes programok is problémát jelentenek az emberek számára. Ez igen gyors megoldásra váró kihívás, hiszen csak ezáltal javítható és növelhető az IKT-at alkalmazó ágazatok munkahatékonysága, teljesítménye, bevétele.

Egy lehetőség a digitális és online világ nem vagy nem kellő ismeretének megoldására – ahogyan azt az olasz, és 2011 januárjában a görögországi ALBA Graduate Business School Alkalmazott Kutatás és Innovációs tanszéke által közzétett tanulmány is láttatja –, a European Computer Driving Licence - Európai Számítógép-használói Jogosítvány (ECDL) megszerzése a hozzákapcsolódó képzéssel és vizsgák teljesítésével. Az ECDL az Európai Unió által támogatott, egységes európai számítógép-használói bizonyítvány, amely elsősorban a felhasználói ismereteket, az informatikai írástudás meglétét hivatott igazolni. ECDL vizsgát világszerte eddig több mint 11 millióan, Magyarországon több mint 400 ezren tettek. Ahogy Magyarországon a vizsgarendszer

bevezetésével, terjesztésével, minőségbiztosításával és teljes körű ellenőrzésével kapcsolatos valamennyi feladatot ellátó Neumann János Számítógép-tudományi Társaság (NJSZT) is alátámasztja, az ECDL előnyt jelent mind a munkavállalók és munkáltatók, mind pedig a munkanélküliek, illetve pályakezdők számára. A munka világára koncentrálna a munkavállalók és a munkáltatók tekintetében a képzés előnyei a következőképp foglalhatók össze.

1. Elegendő a munkavállaló munkaköréhez szükséges ismereteket elsajátítani és ezekből teljesíteni a modulvizsgákat.
2. A megszerzett tudás konvertálható, a hallgatók a számítógép funkcióit készség szintjén sajátítják el.
3. Egyszerű követelményrendszere révén az ECDL ismeretek könnyen elsajátíthatók munka mellett önállóan vagy tanfolyami keretek között.
4. Nemzetközileg elismert bizonyítványról van szó, amely jelentősen növeli a bel- és külföldi munkaerő-piaci esélyeket.
5. Mivel az ECDL garantálja a számítógép használatát igénylő munkakör betöltéséhez szükséges ismereteket, a dolgozók munkája hatékonyabbá válik számos további előnyt generálva.
6. A munkáltató meghatározhatja a dolgozó munkaköre, a tőle elvárt feladatok alapján, hogy milyen ismereteket szerezzen meg és mely modulokból tegyen vizsgát.
7. Végül az ECDL képzés lehetőségének kihasználásával az új vagy a már meglévő munkavállaló betanítását, illetve továbbképzését nem a munkáltatónak kell elvégeznie, amely jelentős idő- és pénzmegetakarítást jelent.

Amennyiben az ECDL képzésnek kifejezetten a digitális írástudatlanság megoldásával kapcsolatos előnyeit vesszük figyelembe, a fentiekén túl a külföldi felmérések alapján a következő megállapítások tehetők.

1. A képzés résztvevői sokkal jobban tudják értékelni saját tudásukat és a munkáltatók is valós képet kapnak munkavállalóik képességéről, amely a feladatok hatékony delegálását eredményezi.
2. A képzés hozzájárul a meglévő számítógépes tudás fejlesztéséhez és elmélyítéséhez, illetve számítógépes ismeret hiányában annak megszerzéséhez. Így egy adott munkavállaló a saját munkaköri feladatát tökéletesebben teljesítheti és képessé válhat új feladatok elvégzésére is.
3. A képzést követően ugyanaz a munka számottevően kevesebb időt igényel és a számítógépes feladatok elvégzése során felmerülő nehézségek is csökkennek, így a munkavállalók „nem tartják fel” egymást segítségkérés miatt. Tehát összességében időmegetakarítást (a munkaidő legalább 10%-a megetakaríthatóvá válik) eredményez a képzésen való részvétel, ami a munkáltató számára jelentős átlagbér-megetakarítást eredményez.

ÖSSZEGZÉS

Ma már a munka világa nem nélkülözheti a digitálisan írástudó munkavállalókat és munkáltatókat. Nélkülük nagyon kevés vállalkozás, munkahely képes fennmaradni és versenyképesen, produktívan működni. Ugyanakkor a dolgozatban is bemutatott, az IKT eszközök használata által megvalósítható pozitív változások, kiaknázható előnyök kizárólag abban az esetben valósulnak meg, ha rendelkezésre áll a digitális képzettséggel rendelkező emberi erőforrás. Ennek hiánya általában súlyos, megoldás halasztását nem tűrő problémákat generál, amely a lehető legrövidebb időn belül orvosolandó, amelyben kétségkívül segítséget jelent a fentebb vázlatosan bemutatott ECDL rendszer.

IRODALMI HIVATKOZÁSOK

[1] A Bizottság új célt tűz ki az információs társadalom számára: legyen mindenki jártas a modern médiákban! IP/09/1244, Brüsszel, 2009. augusztus 20.

[2] COMMUNICATION FROM THE COMMISSION: Strategies for jobs in the Information Society. Brussels, 04.02.2000 COM(2000) 48 final

[3] Danzinger J. N., Jennings J. A., Park S. C. (1999): ICT Training, Center for research on ICT and Organizations, University of California Irvine.

[4] Digitális Megújulási Cselekvési Terv. 2010-2014. Nemzeti Fejlesztési Minisztérium

- [5] Fülöp Henrik: A digitális írástudás magas szintű elsajátítása. 4. Digitális Esélyegyenlőség (DE!) Konferencia beszámoló. <http://gyoka.hu/gyoka/digitalis-alairas.html>
- [6] Il costo dell'ignoranza nella società dell'informazione. A cura di Pier Franco Camussone e Giulio Occhini, 2003.
- [7] Study on Media Literacy Current trends and approaches to media literacy in Europe. Executive summary.
- [8] The European e-Business Report 2008. The impact of ICT and e-business on firms, sectors and economy. 6th Synthesis Report of the Sectoral e-Business Watch.